

אָעפֿד פֿפֿתָּנְקָה: יא וַאֲמַר
 קִיָּם לִי וְקִיָּים לָהּ וְסָגִיד
 יִשְׂרָאֵל עַל-רִישׁ עַרְסָא:
 * וְתוֹהָ בְּתֵר פֿתְּנִמְיָא הָאֵלִין
 וַאֲמַר לְיוֹסֵף הָאָבִיב
 לְשִׁבְי־מַדְע וְדַבֵּר יַתְּהַרְוִין
 בְּנוֹהֵי עַמָּה יַתְּמַנְשֵׁה נְיַת
 אֶפְרָיִם: יב וַיְחִי לְיַעֲקֹב וַאֲמַר
 הָאָבִיב פֿרָךְ יוֹסֵף אֶתְּמָא לְתוֹתָהּ
 וַאֲתַקֵּף יִשְׂרָאֵל וַיְחִיב עַל-

אָעֵשֶׂה כְּדַבְּרָךְ: יא וַיֹּאמֶר הַשֶּׁבֶעָה
 לִי וַיִּשְׁבַּע לּוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל-
 רֹאשׁ הַמַּטֵּה: פ מח * וַיְהִי אַחֲרָי
 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה
 אָבִיךָ חָלָה וַיִּקַּח אֶת-שְׁנֵי בָנָיו עִמּוֹ
 אֶת-מְנַשֶּׁה וְאֶת-אֶפְרָיִם: יב וַיִּגֵּד
 לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָנֶךָ יוֹסֵף בָּא
 אֵלָיְךָ וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב עַל-

רש"י

בשרא לבר מ"ש

הַמַּטֵּה: יב וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-יוֹסֵף אֵל
 שְׂרָפִי נִרְאָה אֵלַי בְּלִוֵּי בָאָרֶץ כְּנָעַן
 וַיְבָרֶךְ אֹתִי: יג וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנְנִי מִפְּרָךְ
 וְהִרְבִּיתִּךָ וְנָתַתִּיךָ לְקַתֵּר עַמִּים

רש"י

עַרְסָא: י וַאֲמַר יַעֲקֹב לְיוֹסֵף
 אֵל שְׂרָפִי אֶתְּנִי לְיָד
 פֿאַרְעֹה דְּכָנָעַן וְכָרִיד יָחִי:
 י וַאֲמַר לִי הָאֲרָמָא מִפִּישֵׁי
 לָהּ וַאֲסַנְדָּה וַאֲתַנְדָּה לְכַנְשֵׁת

(ד) ונתתך לקהל עמים. בשרני שעתידים ללאת ממני עוד קהל ועמים ואע"פ שאמר לי גוי וקהל
 גויים גוי אמר לי על בנימין קהל גויים הרי שנים לבד מבנימין ושוב לא טלד לי בן למדני שעהיד

תורה תמימה

(ד) ונתתך לקהל עמים. ובאין אתילוד ליה הוויא שעתא — בנימין, שמע מינה, הוי
 קאמר ליה רחבנא, מתילוד לך השתא קהל אחרינא, ושמע מינה דגם שבט
 אחד נקרא קהל^(ב) [תורות ה' ב].

ונתתך לקהל עמים. אמר רב אחא בר יעקב, שבטו של לוי לא אקרי קהל, דכתיב הגני

(לא) וישתחו ישראל. תעלה בעידיה סניד ליה: על ראש המטה. הפך עמלו לדר השכינה מכאן
 אמרו שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה (שבה י' חדרים מ). ד"ה על ראש המטה על שהיתה מעלה
 שלימה ולא היה בה רשע שהרי יוסף מלך הוא ועוד שנשבה לבין הגוים והרי הוא עומד בצדקו:
 (א) ויאמר ליוסף. אחד מן המגידים והרי זה מקרא קצר וי"א אפרים היה רגיל לפני יעקב בתלמוד
 וכשהלה יעקב בארץ גושן הלך אפרים אלל אביו למצרים להגיד לו: ויקח את שני בניו עמו. כדי שיברכם
 יעקב לפני מותו: (ב) ויגד. המגיד ליעקב ולא פירש מי והרבה מקראות קצרי לשון: ויתחזק ישראל.
 אמר אף על פי שהוא בני מלך הוא לחלק לו כבוד מכאן שחולקין כבוד למלכות וכן משה חלק
 כבוד למלכות וירדו כל עבדיך אלה אלי (שמות יא) וכן אליהו וישנם מתניו וגו' (מ"א יח):

תורה תמימה

(יא) וישתחו ישראל. א"ר בנימין בר יפת א"ר אלעזר, וישתחו ישראל — היינו דאמרי
 אינשי, תעלא בעידיה — סניד ליה^(א) [מגילה ט"ז ב].
 מח: (א) הנה אביך חולה. הניא, עד יעקב לא הוי חולשא, אתא יעקב ובעי רחמי וחי
 חולשא, שנאמר, ויאמר ליוסף הנה אביך חולה^(א) [ב"ם ט"ז א].

גם י"ל בשעס דרשא זו ע"פ מ"כ הרשב"ם בפ' חולדות בשבוע והנה תומים בשענה ובפ' ויגד בשבוע והנה הוא אלה, דעל כל דבר חדוש שלא הו' עד כה רגיל הכתוב לומר הנה, יעו"ש, ואנחנו הארכנו בכלל זה לעיל בפ' לך בשבוע הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את, יעו"ש, וכאן אמר הנה אביך חולה, מבוואר שה' הענין דבר חדש. וע"פ השיך לאגדה זו בחו"ס ב"ב ס"ו ב' —

ובטעם הדבר שביקש יעקב שיהיה חולשא פירש"י כאן כדי שילוו לביתו, וכ"מ במ"ר, אבל בסנהדרין ק"ו ב' פירש כדי שיהא פלאי לכל אחד מבניו לבא ממקומו להיות אללו בשעת מיתה, ולכאורה ל"ע פירש"י שלפניו, כדי שילוו, דהא ענין אורות מנינו עד קודם יעקב, כמבואר בסנהדרין ל"א א' באברהם, ומבוואר באגדות דסת ליה את בניו, ובפסחים ק"ז ב' איתא, חמש דברים לוו כענין את בניו, וגם קשה, דהא לואה אפשר לעשות עודנו בחיים ובשלמות בריאותו.

ולכן נראה דכונת רש"י כאן ובסנהדרין אחת היא, והענין הוא, משום דכפי הכרחה מפשטות הכוזבים ראה יעקב אבינו להוכיח את בניו, וכ"מ במ"ר, ומבוואר בספרי ר"פ דברים שאין מוכיחים אלא סמוך למיתה, ולכן ראה לדעת את עתו. ומש"כ רש"י כאן כדי שילוו — היינו אורח דברי מוסר, וכמ"ש סוף הפרשה ויכל יעקב ללות את בניו, וקאי על הפרשה הקודמת לאיירי מדברים מוסרים, הרי גם דברים מוסרים נקראו אורח. —

והנה נגמרא לא נחבאר אופן המיתה קודם שביקש יעקב חונשא קודמת, רק בילקוט פ' לך רמז פ"ח מבוואר שהיו מוסרים ע"פ עשיה, והיינו שהי' אדם עשש ושמחו ויזאת מחיריו [באופן שבה לא כמס"כ ויפת באפיו שמת חיים], ולכן המנהג כשאלים

עופש אומרים לחיים ולשלום, מפני שאז נהשב לשעת סכנה. ועיין ברכות ל"ג א', אין אומרים מרפא בניהול מפני שכול תורה, ופירש"י לחדש המתעטס רגילין לומר אסותא, עכ"ל, משמע דליתו מזל הדין אלא מנהג בעלמא, אבל בילקוט ומ"ר שם איתא הלשון חייב אדם בעשיה לנהודות להקב"ה וכו', וז"ל דלהאדם עמלו הוא חיוב ולאחרים הוא מנהג מוסרי ודרך ארץ, והנה עכ"פ להמעטס עמלו הוא חיוב, וז"ע שאין נוהגין ק, ויש אומרים בשעת עשיה לישועתך קויתי ה', ואלו זה הוא ממקור החיוב המבוואר, אבל לא נהפסע מנהג זה. (ב) כלומר, מאן הוי עתיד למילד הוויא שעתא — בנימין, ות"מ דקאמר ל' רחמנא השתא מתילוד לך קהל אחרינא, והיכי אמר ל' הכי, דכתיב בפ' וישלח וירא אלהים אל יעקב עוד בבואו מפרץ ארם וגו' ויאמר לו פרה ורבה גוי וקהל גוים יהי ממך, וז"ע רב שהבואו בגמרא הפסוק שלפנינו תהלין בשבוע דפ' וישלח, ולא הביאו מיד אותו הפסוק, וכבר הקשו זה בחו"ס ולא תרנו מאומה, וכן בחדושי חת"ם ובפ' הורה גבר עמלו לתרץ ולא העלו דבר צרור, וזה באמת פליאה גדולה לכאורה.

מאמר

טפל את העשר התחוח שחתחו ועוד בעומק נ' אצבעות מקרקע בתולה שחתחו והוא שיעור תפוסה ואח"כ מותר לעשות שם ספרות ואיש חושש שמא עוד מת קבור שם. ואע"פ דבעלמא ק"ו"ל מת מלאה קונה מקומו, מכל מקום לא חיישין שזה ה' מת מלאה, משום דע"פ רוב מת מלאה קלא אית ל'. ומ"ש הלשון מושב כדרבו צא לאסוקי לא מאלו יושב או ראו בין צרכיו, שכן קוצרין העיבדי כוכבים מתיסה ולכן מותר לפנותו בכל ענין. ובה שהזכרנו במוסר, הוא ע"פ גירסת הערוך, והגשון מכאן אמרו יהי פירושו מכאן שמת, דאין דרשה זו אלא אסמכתא, שהרי לא נמא כלל בכתוב שיעקב נקבר תחלה במצרים, כמס"כ התו"ם בשם הרמב"ם במשנה כאן. ^(א) קרי ליוסף שאלה לגבי יעקב, ובעדי' פירושו בשעה שמתלחט. והנה מבוואר מכאן דמ"ל דהפי' וישתחו ישראל שהשתחוה ליוסף, אבל בתגומא ופסיקתא וסרתא איתא שני פירושים למי השתחוה, אם לשכינה או ליוסף, ועיין

נס